

Υπομνημα ΣΕΔΗΚ για αποζημιώσεις και ριζική αναδιοργάνωση Δακοκτονίας

Υπομνημα με θέμα τις αποζημιώσεις και την ανάγκη ριζικής αναδιοργάνωσης των μεθόδων δακοκτονίας, υπέβαλε ο Δήμαρχος Ρεθύμνου κ. Γιώργος Μαρινάκης ως Πρόεδρος του Συνδέσμου Ελαιοκομικών Δήμων της Κρήτης. Το υπόμνημα υποβλήθηκε στον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης κ. Μάκη Βορίδη και κοινοποιήθηκε στους Βουλευτές, την Περιφέρεια Κρήτης, τους δήμους του νησιού, τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, στο Ινστιτούτο Ελιάς και Αμπέλου καθώς επίσης στον ΔΑΙΚ και στο τοπικό παράρτημα του ΓΕΩΤΕΕ.

Στο υπόμνημα αναφέρονται τα εξής:

«Όπως ήδη γνωρίζετε, οι δραματικές εξελίξεις στον τομέα της ελαιοκομίας της Κρήτης εξαιτίας της αναποτελεσματικότητας της συλλογικής δακοκτονίας που ήρθαν να προστεθούν στις εξίσου άσχημες εξελίξεις που επικρατούν στον τομέα των τιμών, έχουν προκαλέσει βαθιά απογοήτευση και σοβαρούς προβληματισμούς σε όλους τους ελαιοπαραγωγούς αλλά και όλες τις εμπλεκόμενες με την ελαιοκομία επιχειρήσεις της Κρήτης.

Επομένως, εύλογη είναι η εξεύρεση τρόπου αποζημίωσης των πληγέντων από εθνικούς ή κοινοτικούς πόρους τους οποίους πρέπει το Υπουργείο σας να εξεύρει όπως έκανε και σε περιπτώσεις καταστροφής της παραγωγής άλλων περιοχών.

Παράλληλα όμως, σημαντική βαρύτητα έχει η εξεύρεση ριζικής λύσης για την άρση της αναποτελεσματικότητας της μεθόδου, η οποία ταλανίζει την Κρήτη και άλλες περιοχές τα τελευταία χρόνια.

Ο Σύνδεσμος Ελαιοκομικών Δήμων Κρήτης (ΣΕΔΗΚ) έχοντας σαν μέλη του όλους σχεδόν τους Δήμους της Κρήτης, παρακολουθεί επί 18 χρόνια τα συμβαίνοντα στον τομέα της δακοπροστασίας του νησιού και έχει ήδη υποβάλλει κατά καιρούς στο ΥΠΑΑΤ σειρά σχετικών Υπομνημάτων (αρ. 33/27.5.15, 13/22.2.17, 5/18.1.18, 7/20.02.19) για τα προβλήματα που αναφύονται.

Έτσι, όπως ήταν φυσικό μετά τις πολύ δυσάρεστες φετινές εξελίξεις στον τομέα της Δακοκτονίας, εξέτασε σε βάθος το θέμα κατά την πρόσφατη Γενική Συνέλευση των Δήμων Μελών του που έγινε στις 12-11-2019 στο Ρέθυμνο.

Αφού παρουσιάστηκαν δύο εισηγήσεις από έμπειρους ειδικούς επιστήμονες και αρμόδιους Δήμων ασχολούμενους με την εφαρμογή της Δακοκτονίας, ακολούθησε ευρεία συζήτηση στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι όλων των Δήμων της Κρήτης.

Τις διαπιστώσεις, τα συμπεράσματα και τις προτάσεις που πρόέκυψαν από την εξέταση αυτή, θέτουμε υπόψη σας, με την ελπίδα ότι θα ληφθούν υπόψη για την αντιμετώπιση του προβλήματος.

Επιπτώσεις αναποτελεσματικότητας δακοκτονίας

Η σοβαρή αναποτελεσματικότητα της φετινής δακοκτονίας είναι πλέον αναμφισβήτητη και συνεχώς επιβεβαιώνεται όχι μόνο από τις προσβολές του ηρτημένου στα δέντρα ή και πεισμένου στο έδαφος ελαιοκάρπου, αλλά και από τα στοιχεία της ποιότητας του παραγόμενου ελαιολάδου στα Ελαιοτριβεία.

Οι δακοπροσβολές είναι και εκτεταμένες, αφού παρουσιάζονται σε όλους σχεδόν τους Δήμους της Κρήτης, αλλά και έντονες, αφού φαίνεται να κυμαίνονται σε ποσοστά από 20-60% κατά περιοχές. Παράλληλα βέβαια παρουσιάζονται κατά περιοχές και προσβολές του ελαιοκάρπου από μυκητολογικές ασθένειες (Γλοιοσπόριο, η Φύμα κ.α.) πιθανότατη συνέπεια και συνακόλουθο των δακοπροσβολών.

Και οι συνέπειες της αναποτελεσματικότητας δυστυχώς είναι αρκετές και σοβαρές, με κυριότερες τις ακόλουθες.

Σημαντικές απώλειες εισοδήματος. Η μείωση της παραγωγής αλλά και η υποβάθμιση της ποιότητας προκαλούν δραματική μείωση του εισοδήματος για χιλιάδες ελαιοπαραγωγούς και εκατοντάδες ελαιοτριβεία και τυποποιήτες .

Η παραγωγή - η οποία φέτος στην Κρήτη αναμενόταν γυρω στους 90.000 τόνους- σύμφωνα με δηλώσεις παραγωγών και παραγόντων, εκτιμάται πλέον μειωμένη κατά 30% (30.000 τόνους) και η αξία της αποτιμάται συνολικά σε περίπου **80.εκατ. €**,

Η υποβάθμιση της ποιότητας, της οποίας το επίπεδο παλαιότερα ήταν πολύ υψηλό και γνωστό διεθνώς αφού τα ελαιόλαδα του νησιού είχαν κατά 95% οξύτητες 0,3° -0,4° και χαρακτηρίζονταν από τους Ιταλούς ως extrissima, φέτος είναι απελπιστική. Λάδια υψηλής ποιότητας με οξύτητες 0,3° -0,4° είναι πολύ σπάνια και μόνο λίγα απο αυτά περίπου 20% είναι 0,5° -0,8° (έξτρα παρθένα). Τα περισσότερα απο αυτά (50%) είναι 0,8°-2,0° (κοινά παρθένα) ενώ τα υπόλοιπα 30% είναι 2° -8° (βιομηχανικά)

Συνολικά εκτιμάται ότι υπάρχει αύξηση του μέσου επιπέδου οξύτητας κατά 2,0° και πλέον, η οποία, σύμφωνα με τα ισχύοντα στην αγορά (μείωση τιμής κατά -0,03€/κ ανά αύξηση οξύτητας κατά 0,01%), προκαλεί μείωση των τιμών τουλάχιστο κατά 0,50€ ανά κιλό. Συνέπεια της υποβάθμισης αυτής αποτελεί η μείωση της αξίας της παραγωγής κατά **30 εκατ.€**

Επομένως συνολικά οι οικονομικές απώλειες λόγω δακοπροσβολές εκτιμώνται σε 110.εκ.€

Απώλεια της ποιοτικής φήμης. Συνέπεια των άμεσων αλλά και μακροχρόνιων επιπτώσεων, αποτελεί η απώλεια της ποιοτικής φήμης και κατά συνέπεια της εμπορικής αξιοπιστίας του προϊόντος. Ήδη αγοραστές εξωτερικού δεν ενδιαφέρονται πλέον για αγορές και περισσότερα απο το 50% τα ελαιοτριβεία που μεσολαβούσαν στις πωλήσεις χύμα, δηλώνουν στο δελτίο τιμών του ΣΕ-ΔΗΚ ότι δεν αγοράζουν.

Δεινή όμως είναι και η θέση των Κρητικών επιχειρήσεων τυποποίησης αφού δεν ανευρίσκουν έξτρα παρθένο για να ανταποκριθούν στις εμπορικές υποχρεώσεις τους.

Ανασφάλεια υγιεινής του προϊόντος. Μια σοβαρή επίπτωση είναι η αυξανόμενη εφαρμογή ψεκασμών κάλυψης με **ισχυρά εντομοκτόνα** απο παραγωγούς λόγω της αμφιβολίας τους για την αποτελεσματικότητα της συλλογικής δολωματικής δακοκτονίας. Η επίπτωση αυτή, εκτός του ότι υποβάλλει σε επί πλέον δαπάνες τους ελαιοκαλλιεργητές, εγκυμονεί σημαντικούς κίνδυνους για την υγιεινή και ασφάλεια του προϊόντος. Ήδη έχει προκαλέσει την απαίτηση ξένων αγοραστών χύμα λαδιού για δαπανηρές χημικές αναλύσεις πριν την αγορά του προϊόντος.

Γενεσιουργά αίτια αναποτελεσματικότητας.

Οι βασικές γενεσιουργές αιτίες της αναποτελεσματικότητας της δακοκτονίας τα τελευταία έτη, επικεντρώνονται στην μεγάλη υποχρηματοδότηση και την υπερβολική γραφειοκρατία.

Υποχρηματοδότηση: Το ύψος της χρηματοδότησης της Δακοκτονίας (πλην της αξίας των φαρμάκων) σύμφωνα με τα στοιχεία των Αποφάσεων του ΥΠΑΑΤ, έχει υποστεί αλληπάλληλες σοβαρές μειώσεις (συνολικά 40% σε επίπεδο χώρας και 53% σε επίπεδο Κρήτης) σε σχέση με την προ Μνημονίων περίοδο (Σχ. 1.)

Συνέπεια των μειώσεων αυτών είναι η απροθυμία προσέλευσης εργολάβων και η μη εφαρμογή δακοκτονίας σε μεγάλο αριθμό Δήμων του νησιού, όπως μπορείτε να διαπιστώσετε από τα στοιχεία που έχετε στην διάθεσή σας.

Γραφειοκρατία: Οι υπερβολικές γραφειοκρατικές απαιτήσεις σε συνδυασμό με την υποχρηματοδότηση επιβάρυναν ακόμη περισσότερο την ανεπάρκεια της μεθόδου.

Η καθυστέρηση στην παράδοση των φάρμακων που προμηθεύονται με ευθύνη των Κεντρικών υπηρεσιών στις περιφερειακές ΔΑΟΚ, τα τελευταία χρόνια αποτελεί σύνηθες φαινόμενο. Και φέτος τα φάρμακα έτους 2019 παραδόθηκαν στις ΔΑΟΚ Κρήτης πρώτες Οκτωβρίου με συνέπεια ή διενέργεια των ψεκασμών να γίνει με αποθέματα φαρμάκων προηγούμενων περιόδων.

Ανάλογη καθυστέρηση παρατηρείται στην έγκαιρη πρόσληψη του προσωπικού Δακοκτονίας και ιδίως των εποπτών εφαρμογής (Τομεαρχών) η οποία αντί Μάιου να γίνεται τον Αύγουστο, όταν η δακοκτονία βρίσκεται ήδη προς το τέλος της

Δευτερογενή αίτια αναποτελεσματικότητας

Συνέπεια των γενεσιουργών αιτίων αποτελεί η εμφάνιση και άλλων δευτερογενών, αλλά σοβαρών, αιτίων κυριότερα απο τα όποια είναι:

-Καθυστέρηση εκτέλεσης 1^{ης} γενικής διαβροχής. Σαν συνέπεια της γραφειοκρατίας και υποχρηματοδότησης η 1^η γενική διαβροχή, πάρα την γνώση απο ερευνητικά δεδομένα αποφασιστική σημασία της έγκαιρης εφαρμογής της, ήταν και φέτος για την Κρήτη καθυστερημένη. Σαν συνέπεια, η λευκή γενεά του εντόμου -που προέρχεται από την χειμέρια διαχείμαση του - φαίνεται ότι, με την βοήθεια και των ευνοϊκότερων φέτος για τον Δάκο κλιματικών συνθηκών, εξελίχθηκε ικανοποιητικά και αποτέλεσε αφετηρία επόμενων γενεών του εντόμου. Δεν συνέβη το ίδιο στην Πελοπόννησο, όπου η 1^η διαβροχή εφαρμόστηκε περίπου τον ίδιο χρόνο, γιατί οι εκεί κλιματικές συνθήκες είναι κατά πολύ οψιμότερες της Κρήτης.

Το ότι η έγκαιρη εκτέλεση της 1^{ης} διαβροχής, αποτελεί την "Λυδία λίθο" της επιτυχίας, επισημαίνεται και στην παλαιά εγκύκλιο του Υπουργείου Γεωργίας του 1976, όπου αναφέρεται ότι πρέπει να γίνεται **«άνευ αναμονής ενδείξεων δακοπακοπαγίδων»** και να έχει περατωθεί **«προ της ενάρξεως πήξεως του πυρήνος του ελαιοκάρπου»**. Και η πήξη του πυρήνα, στις πρώιμες περιοχές της Κρήτης μπορεί να γίνει από τέλη Μάιου-πρώτες Ιουνίου, αρκετά νωρίτερα απο τη Πελοπόννησο και τις βορειότερες περιοχές της χώρας!

-Μείωση της δραστηριότητας φάρμακων. Η αποτελεσματικότητα των χρησιμοποιούμενων φαρμάκων, σύμφωνα με παρατηρήσεις παραγωγών αλλά και επιστημόνων (ανακοίνωση ΓΕΩΤΕΕ-ΠΚ 14-11-19), φαίνεται μειωμένη είτε λόγω της απώλειας της δραστηριότητας τους, είτε λόγω της καθυστερημένης χρήσης τους, είτε λόγω ανάπτυξης ανθεκτικότητας του εντόμου σε αυτά. Αυτό ενισχύεται και απο την χαμηλή αποτελεσματικότητα ακόμη και θεραπευτικών ψεκασμών καλύψεως όλου του δέντρου με τα ίδια εντομοκτόνα των δολωματικών ψεκασμών.

-Πλημμελής εφαρμογή. Σύμφωνα με παρατηρήσεις πολλών παραγωγών η εκτέλεση των ψεκασμών απο τα συνεργεία ψεκασμού σε πολλές περιπτώσεις γίνεται πλημμελώς η και αποφεύγεται τελείως λήγω μειωμένης η ανεπαρκούς επίβλεψης.

- Πολλοί μη ψεκαζόμενοι ελαιώνες. Μεγάλες εκτάσεις ελαιώνων που συνεχώς αυξάνονται, παραμένουν ακάλυπτες απο δολωματικούς ψεκασμούς λήγω περιφράξεων, αδυναμίας προσπέλασης, εγκατάλειψης, η βιολογικής καλλιέργειας κ.α. Έτσι, αποτελούν θύλακες στους οποίους ο Δάκος μπορεί να επιζεί και πολλαπλασιάζεται με ευχέρεια.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι φετινές εκτεταμένες δακοπροσβολές, ασφαλώς πρέπει να αποτελέσουν αφορμή για μια σοβαρή επί τέλους μελέτη και ριζική λύση του χρόνιου προβλήματος

Όλα τα αίτια που έχουν επισημανθεί και πιθανως και άλλα, πρέπει με ευθύνη της Πολιτείας να εξαιρεθούν και παράλληλα να δρομολογηθούν μέτρα για μια μόνιμη μελλοντική αντιμετώπιση.

- Η χρηματοδότηση πρέπει να καταστεί επαρκής κάθε χρόνο σε κάθε περιοχή ανάλογα με τις κλιματικές και άλλες συνθήκες. Οι ψεκασμοί δεν μπορεί να καθορίζονται με βάση λογιστικά άλλα με βάση επιστημονικά κριτήρια, ανάλογα με τα δεδομένα της εξέλιξης του εντόμου.

- Η καταβολή των εισφορών των παραγωγών πρέπει να αναθεωρηθεί. Ορθό είναι να γίνεται με βάση τον αριθμό των προστατευόμενων δέντρων και να καταβάλλεται απο τις επιδοτήσεις ώστε να είναι εξασφαλισμένη. Τα ελαιοτριβεία πρέπει να απαλλαγούν απο αυτή την ευθύνη ώστε να επιτελούν ελεύθερα την πραγματική αποστολή τους.

- Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο πρέπει να αναθεωρηθεί πλήρως και να καθοριστούν νέοι κανόνες για την εφαρμογή της μεθόδου, λαμβάνοντας υπόψη τις σύγχρονες αγρονομικές και εργασιακές συνθήκες που επικρατούν στις ελαιοκομικές περιοχές.

- Ο 1^{ος} γενικός ψεκασμός πρέπει να γίνεται έγκαιρα ανάλογα με την πρωιμότητα της χρονιάς σε κάθε περιοχή και να εφαρμόζεται υποχρεωτικά σε όλους ανεξαιρέτως τους ελαιώνες ακόμη εκείνων σε δύσβατες περιοχές με εξεταση ακομη και της χρήσης drones εάν εξασφαλιστεί η οικολογική τους καταλληλότητα. Και αν υπάρχουν ενδείξεις πρέπει να γίνεται και δεύτερος και τρίτος.

- Το εποπτικό προσωπικό (τομεάρχες) πρέπει να προσλαμβάνεται έγκαιρα για 8 μήνες απο τέλη Απριλίου -αρχές Μάιου ώστε να ενημερώνεται και εκπαιδεύεται πλήρως στις συνθήκες της περιοχής που θα εργαστεί.

-Τα χρησιμοποιούμενα φάρμακα πρέπει να επιλέγονται αφού ελεγχθεί στην πράξη με πειραματικές δοκιμές η αποτελεσματικότητά τους, απο αρμοδία ιδρύματα όπως γινόταν και στο παρελθόν.

-Η βιολογία και κυκλοφορία του εντόμου πρέπει να παρακολουθείται όλο τον χρόνο (ακόμη και τον χειμώνα) απο τα υπάρχοντα ερευνητικά Ινστιτούτα και Κέντρα προστασίας φυτών με δίκτυα πα-

γίδων άλλα και ρίψεις επισκόπησης (sondage) και να εκδίδεται δελτίο πορείας του εντόμου όπως γίνεται και με άλλες φυτονόσους .

Έτσι, θα υπάρχει ενημέρωση των υπηρεσιών εφαρμογής για την εποπτεία και αξιολόγηση των δεδομένων δικτύων παγίδων που εγκαθίσταται απο το σύστημα.

Ίδρυση ειδικού φορέα Δακοκτονίας ΝΠΙΔ στην Περιφέρεια

Η αντιμετώπιση όλων των προηγούμενων προβλημάτων όπως έχει αποδειχτεί από τις εμπειρίες των τελευταίων ετών δεν μπορεί να γίνει με τις κατά καιρούς πρόσκαιρες επί μέρους θεραπείες και εμβολωματικές λύσεις των εκάστοτε παρουσιαζόμενων προβλημάτων. Συνήθως η επίλυση κάποιων από αυτά, προκαλεί την δημιουργία άλλων, πλέον δυσεπίλυτων

Ο ΣΕΔΗΚ θεωρεί ότι μια ριζική αντιμετώπιση του προβλήματος μπορεί να επιτευχθεί μόνο με ριζική αναδιοργάνωση του ισχύοντος συστήματος με την δημιουργία ενός νέου ειδικού φορέα που θα έχει την συνολική επιστημονική, διοικητική και οικονομική ευθύνη, όπως το παλαιό «Ταμείο Προστασίας Ελαιοπαραγωγής»

Ο φορέας αυτός για να έχει ευελιξία, θα πρέπει να λειτουργεί αυτόνομα ως ΝΠΙΔ όπως παλαιότερα το «Ταμείο Προστασίας Ελαιοπαραγωγής», να έχει κεντρική και περιφερειακή διάρθρωση με έδρες στις Περιφέρειες και παραρτήματα στις Περιφερειακές Ενότητες. Θα είναι υπεύθυνος και υπόλογος για την οργάνωση και την διεξαγωγή της συλλογικής Δακοκτονίας με δολωματικούς ψεκασμούς στις ελαιοπαραγωγικές περιοχές με βάση τις υπάρχουσες επιστημονικές γνώσεις και εμπειρίες.

Παράλληλα μπορεί να έχει αρμοδιότητα για την υλοποίηση και ευρύτερων προγραμμάτων που έχουν σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος και την υγιεινή και ασφάλεια των τροφίμων όπως συμβαίνει σε άλλες χώρες (Ισπανία, Τυνησία κ.α.)

Οπωσδήποτε ο φορέας θα πρέπει να συνεργάζεται με τις Κεντρικές υπηρεσίες του ΥΠΑΑΤ και τις Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας (ΔΑΟΚ) των Περιφερικών Ενοτήτων, καθώς και με τα Ιδρύματα Έρευνας και Κέντρα Προστασίας Φυτών κάθε περιοχής τα οποία μπορούν να ενεργούν δοκιμές νέων φαρμάκων, συσκευών, οργάνων και υλικών δακοκτονίας, εκπαιδεύσεις προσωπικού αλλά και διατήρηση δικτύων παρακολούθησης του εντόμου κατά όλη την διάρκεια του έτους.

Πόροι του φορέα μπορούν να είναι οι εισφορές που ήδη καταβάλλουν οι παραγωγοί αφού εξορθολογιστεί ο τρόπος της εισπραξης τους ώστε να μη διαφεύγουν οι επιτήδριοι. Σαν βάση των εισφορών πρέπει να είναι ο αριθμός των ελαιόδέντρων, ή η έκταση των ελαιώνων και η εισπραξη να γίνεται από τις επιδοτήσεις και θα αποδίδονται στον Φορέα.»